

BELLEK MÜZESİ

TARİHSEL ADALET İÇİN BELLEK MÜZESİ

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MARKSİST LENİNİST TÜRKİYE İŞÇİ KÖYLÜ KURTULUŞ ORDUSU (TKP-ML/TİKKO)-DİYARBAKIR

(Bu özet sadece Gerekçeli Karar ve Askeri Yargıtay'ın Bozma kararı sonrası Gerekçeli Karar üzerinden çıkarılmıştır)

1980, 1981 ve 1982 yıllarının farklı tarihlerinde Emniyet Müdürlüğü ve Jandarma birimleri görevlileri Diyarbakır, Urfa, Siverek, Tunceli ağırlıklı olmak üzere farklı il ve ilçelerde yaptıkları operasyonlar sonucu Türkiye Komünist Partisi Marksist Leninist Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TKP-ML/TİKKO) üyesi olmak ve çeşitli eylemler içinde yer almak iddiası ile farklı tarihlerde çok sayıda kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınan kişiler 3 gün ila 60 gün arasında değişen sürelerle gözaltında kaldı. Gerekçeli Karar'da gözaltına alınan kişilerin sorgu ve ifade işlemleri için nereye götürüldüğü ve nerede gözaltında tutulduklarına dair bir bilgi yer almamaktadır.

1. Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı 1980/1500 sayılı iddianame numarası ile 20.07.1981 tarihinde 31 kişi hakkında Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nin 1981/387 Esas (E.) numarası ile dava açtı. Askeri Savcılık 1981/1908 sayılı iddianame ile yine aynı tarihte 81 kişi hakkında Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nin 1982/385 E. Numarası ile dava açtı. Her iki yargılama devam ederken farklı savcılıkların farklı iddianame numaraları ile 42 kişi hakkında daha ayrı ayrı davalar açıldı.

2. Savcılıklar İddianamelerde sanıkların; bir kısmının Anayasayı değiştirmeye cebren teşebbüs etmek, bir kısmının bu suça yardımcı olarak (fer'an) katılmak, bir kısmının Anayasal düzeni ortadan kaldırmayı amaçlayan TKP-ML/TİKKO 'yu kurmak, yönetmek, örgütün üyesi olmak, bir kısmının bu örgüte yardım ve yataklık etmek, bir kısmının ideolojik amaçlı adam öldürmek, öldürmeye teşebbüs etmek, ideolojik amaçlı soygun yapmak, bombalı, bombasız pankart asmak, bildiri dağıtmak, örgütün amacı doğrultusunda hareket eden derneğin üyesi olmak ve faaliyetlerine katılmak suçlarından, bir kısmının ise Ruhsatsız silah ve mermi bulundurmaya suçlarından cezalandırılmalarını istedi.

3. Hazırlanan farklı iddianameler ile toplam **154 kişi hakkında** açılan davalar "aralarında hukuki ve fiili irtibat olması" sebebi ile Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nin 1981/287 Esas sayılı dosyasında birleştirildi ve bu dosya üzerinden yargılama devam etti.

Gerekçeli karara göre 154 kişiden sadece 6 kişi gözaltına alınmadı ancak haklarında dava açıldı. Gözaltına alınanların neredeyse tamamı Mahkemedeki beyanlarında **gözaltında iken kötü muamele ve işkence gördüğünü, baskıya maruz kaldığını beyan etti.**

Hakkında dava açılanların 11'i, 18 yaşından küçük (çocuk) idi. Yine yargılananların 10'u kadın 144'ü erkek idi. Hakkında dava açılanlardan **4 kişi**, yargılama sırasında vefat etti ve bu kişiler hakkında Mahkeme, "davanın ortadan kaldırılmasına" kararı verdi. Yargılama süresince ifadesinin alınması için bulunamayan **1 kişi hakkında** dosyasının ayrılması (Tefrik) kararı ve bir kişi hakkında da "bu isimde birinin olmaması sebebiyle" karar verilmesine yer olmadığı kararı verdi.

4. Yaklaşık üç yıl süren dava sonunda Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi 1981/287 Esas ve 1984/193 Karar Numarası ile 14.06.1984 tarihinde, yargılanan **154 kişi hakkında 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) farklı maddelerinden KARAR VERDİ.**

Mahkeme, sanıklardan:

BELLEK MÜZESİ

TARİHSEL ADALET İÇİN BELLEK MÜZESİ

6136 sayılı yasaya muhalefet suçundan **19 kişi hakkında**, Örgüt üyesi olmak, örgüte yardım ve yataklık etmek, adam öldürmek ve adam öldürmeye teşebbüs etmek, bildiri dağıtmak, soygun yapmak, kahvehane bombalanması suçlarından **34 kişi hakkında BERAAT kararı verdi**.

6136 sayılı yasaya muhalefet suçundan **17 kişi hakkında CEZA VERİLMESİNE YER OLMADIĞI** (aldıkları cezaların bu suçu da kapsamaması sebebiyle), **5 kişi hakkında ise GÖREVSİZLİK** (Suçun yargılanmasının Asliye Ceza Mahkemesinin görevine girmesi sebebiyle) **kararı verdi**.

Örgüte yardım ve yataklık etmek suçundan (TCK M. 169) **14 kişi hakkında**, Örgüt içinde özel görev aldığı tespit edilenlere örgüt yöneticisi olmak suçundan (TCK M. 168/1) **13 kişi hakkında**, Örgütte özel görev aldığı tespit edilemeyenlere Örgüt üyesi olmak suçundan (TCK M. 168/2) **42 kişi hakkında CEZALANDIRMA kararı verdi**.

Anayasal düzeni kısmen veya tamamen değiştirmeye veya ortadan kaldırmaya teşebbüs etmek suçundan (TCK M. 146/1) **14 kişi hakkında ÖLÜM CEZASI**, Anayasal düzeni değiştirmeye çalışanlara ferî fail olarak katılmak suçundan (TCK M. 146/3) **14 kişi hakkında CEZALANDIRMA kararı verdi**.

Siverek Halk-Der'in örgütün amaçları doğrultusunda hareket ettiği sebep gösterilerek bu derneğin üyesi ve yöneticisi olduğu belirtilen **4 kişi hakkında** Denekler Kanunu'na aykırı hareket etmek suçundan (1630 sayılı Yasanın M. 65/3) **CEZALANDIRMA kararı verdi**.

Mahkeme bu cezalara ek olarak 79 kişinin Ceza süresi kadar ya da ömür boyu kamu hizmetlerinden yasaklanmalarına (TCK M. 31), 58 kişinin ise ceza süreleri kadar yasal kısıtlılık (TCK M. 33) altında bulundurulmasına karar verdi.

Mahkeme yine bu cezalara ek olarak **74 kişi hakkında** Türk Ceza Kanunu'nun 173/3. Maddesinde düzenlenen, **verilen cezanın tamamlanmasından sonra belirli sürelerle emniyet gözetiminde, ikametinin bulunduğu yerden başka bir il veya ilçede ikamet etme zorunluluğu getirdi**. İlgili denetim tedbiri her bir kişi için aldıkları cezalara göre değişen sürelerde verildi. Uygulanan tedbir, her bir kişi için süre ve yer olarak değişmekle birlikte; "... TCK 173/3 maddesi uyarınca 1 YIL SEKİZ AY SÜRE İLE İSTANBUL İLİNDE ikametle Emniyeti Umumiye Nezareti altında bulundurulmasına..." şeklindedir.

5. Mahkemenin kararını bir kısım sanık vekilleri temyiz etti. 16 kişi hakkında verilen ceza kararı temyiz edilmeyerek KESİNLEŞTİ. Temyiz sonucu Askeri Yargıtay 5. Dairesi 1987/6-222 sayılı ilam ile 29.04.1987 tarihinde karar verdi. Askeri Yargıtay bu kararı ile **31 kişi hakkında ONAMA** kararı verdi, **53 kişi hakkında** verilen cezaya dair ise **BOZMA** kararı verdi.

6. Bozma sonrası yapılan yargılama sırasında 3 kişinin dosyası da bu dosya ile birleştirildi ve yargılanan kişi sayısı 56 oldu.

7. Bozma sonra yeniden yapılan yargılama neticesinde Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi 1988/19 Esas ve 1989/21 Karar numaralı karar ile 06.04.1989 tarihinde **56 kişi hakkında 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) farklı maddelerinden KARAR VERDİ**.

Mahkeme sanıklardan;

Örgüt üyesi olmak suçundan **28 kişi hakkında**, Örgüte yardım ve yataklık etmek suçundan **5 kişi hakkında BERAAT kararı verdi**. Yargılama süresince ifadesinin alınması için bulunamayan **1 kişi hakkında** ise dosyasının ayrılması (Tefrik) **kararı verdi**.

BELLEK MÜZESİ

TARİHSEL ADALET İÇİN BELLEK MÜZESİ

Anayasal düzeni kısmen veya tamamen değiştirmeye veya ortadan kaldırmaya teşebbüs etmek suçundan (TCK M. 146/1) **2 kişi hakkında İDAM Cezası, 1 kişi hakkında MÜEBBET AĞIR HAPİS Cezası**, Anayasal düzeni değiştirmeye çalışanlara ferî fail olarak katılmak suçundan (TCK M. 146/3) **3 kişi hakkında CEZALANDIRMA kararı verdi.**

Örgüte yardım ve yataklık etmek suçundan (TCK M. 169) **1 kişi hakkında**, Örgüt içinde özel görev aldığı tespit edilenlere örgüt yöneticisi olmak suçundan (TCK M. 168/1) **3 kişi hakkında**, Örgütte özel görev aldığı tespit edilemeyenlere Örgüt üyesi olmak suçundan (TCK M. 168/2) **12 kişi hakkında CEZALANDIRMA kararı verdi.**

Tarafımızdan yukarıda belirtilen rakamlar, kişi sayısına göre değil, her bir kişi hakkında hükmedilen ceza maddelerine göre belirlenmiştir. Örneğin; bir kişi hem TCK M. 141/1'den hem de 6136 Sayılı Kanun'a muhalefetten ceza almışsa ya da bir suçtan ceza alıp diğer suçlamadan beraat etmişse her bir ceza ve beraat olgusu ayrı ayrı ele alınmış ve farklı suçlara göre ceza alan ve beraat eden kişi sayısı tespit edilmiştir.

Dava Dosyaları Koleksiyonumuzda bulunan, incelemesi ve analizi yapılan yalnızca yukarıda sayısı verilen 2 Gerekçeli Karar'dır. Karar sonrasında bir üst mahkeme olan Askeri Yargıtay aşamasında ne olduğu, nasıl bir karar verildiği konusunda koleksiyonlarımızda belge, bilgi bulunmadığı için bilgi verilememektedir.